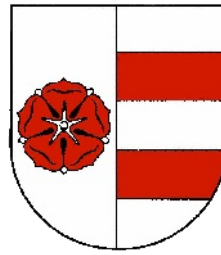

WSPÓLPRACA PARTNERSKA MIAST LIMANOWA I DOLNY KUBIN

„Limanową i słowacki Dolny Kubin dzieli jakieś 140 kilometrów. Kiedyś jeszcze symboliczną barierą mógł być szlaban graniczny. Ani jednak kilometry, ani granica państwowa, ani nawet niegdysiejsza sytuacja polityczna naszych państw – i trudne konotacje z tym związane – nie przeszkadzały, by miasta i przedstawiciele ich społeczności nawiązali fajną, owocną współpracę, rozwijając i pielęgnując ją przez lata” – pisała Halina Matras. Słowa byłej dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Limanowej, która niemal od początku brała udział w nawiązywaniu partnerskich relacji między miastami, idealnie określają siostrzaną współpracę na linii Limanowa – Dolny Kubin, Dolny Kubin – Limanowa. Współpracę, która ma podłoże formalne, rozwija się na płaszczyźnie turystyki, sportu, kultury, ale nade wszystko kwitnie na gruncie zwykłych relacji międzyludzkich. Dodatkowo zacieśnianiu więzi w ostatnich latach sprzyja możliwość korzystania z funduszy Unii Europejskiej, pozwalająca na wszechstronny partnerski rozwój.

UMOWY PARTNERSKIE

Pierwsza oficjalna umowa o współpracy między Dolnym Kubinem a Limanową została podpisana w 1969 r. Wstępem do niej była zawarta rok wcześniej umowa polsko – czeskosłowacka o współdziałaniu województw krakowskiego i bańsko – bystrzyckiego. W ramach umowy zaproponowano powiatowi limanowskiemu i okresowi (powiatowi) Dolny Kubin kontakt w zakresie sportu i turystyki. Inicjatywa została podjęta. Trzyosobowe delegacje w składzie: Jozef Buśniak, Ľubomír Kudlač, Ivan Nerer (reprezentujący Radę Powiatową Czechosłowackiego Związku Kultury Fizycznej – OV ČSZTV, Okresný výbor Československého zväzu telesnej výchovy) i Józef Twaróg, Władysław Twaróg, Stanisław Strug (delegaci Wydziału Kultury, Kultury Fizycznej i Turystyki Urzędu Powiatowego oraz Klubu Sportowego Limanovia), podpisały pierwszą umowę dotyczącą wymiany zawodników

piłki nożnej i narciarstwa biegowego. Współpraca objęła także turystykę, kulturę i kontakty międzyszkolne. W 1975 r., po likwidacji w Polsce struktury powiatowej, współdziałanie kontynuował Urząd Miasta i Gminy Limanowa.

Systematyczne i bardziej otwarte partnerstwo zaczęło się rozwijać w latach 90., po przemianach ustrojowych w Polsce i na Słowacji (do 1993 r. Czechosłowacji). Już w 1990 r. została zawarta partnerska umowa o współpracy samorządów, parafii, szkół podstawowych, służby zdrowia i opieki społecznej. W latach 1991 – 1999 burmistrz Ivan Budiak i kierownik Wydziału Młodzieży i Sportu Ivan Sagál oraz kolejno burmistrzowie Grzegorz Biedroń i Roman Duchnik z kierownikiem Wydziału Kultury i Sportu Stanisławem Strugiem, co roku podpisywali umowę obejmującą konkretne działania z zakresu kultury, samorządności, oświaty, służby zdrowia, sportu i przedsiębiorczości.

16 marca 1999 r., trzydzieści lat od zawarcia pierwszych oficjalnych kontaktów, burmistrzowie Ľubomír Bláha i Leszek Woźniak podpisali umowę o współpracy i przyjaźni Dolnego Kubina i Limanowej, zawartą po raz pierwszy na okres czterech lat. Partnerstwo dotyczyło współdziałania w niemal każdej dziedzinie życia społecznego. Obejmowało sport, kulturę, folklor, handel, rolnictwo, oświatę, turystykę, służbę zdrowia, opiekę socjalną, ochronę środowiska i administrację.

Burmistrzowie podpisują umowę.

14 sierpnia 2004 r. została podpisana kolejna, tym razem zawarta na czas nieokreślony,

Podpisanie kolejnej umowy, tym razem na czas nieokreślony.

umowa między miastami. W imieniu mieszkańców Dolnego Kubina podpisy pod deklaracją złożyli: burmistrz Ľubomír Bláha, jego zastępca Ján Bencúr oraz naczelnik Wydziału Kultury i Sportu Ivan Sagál. Limanową reprezentowali: burmistrz Marek Czechótka, przewodniczący Rady Miasta Ryszard Kulma i naczelnik Wydziału Promocji, Integracji Europejskiej, Kultury i Turystyki – Jolanta Szylar.

Dzień Dolnego Kubina podczas Dni Limanowej (14.08.2004).

28 maja 2010 r., z okazji 40 – lecia wzajemnej współpracy, podczas uroczystej sesji Rady Miasta burmistrz Limanowej Marek Czeczotka i prezydent miasta Dolny Kubin Ivan Budiak podpisali kolejną umowę. Zgodnie z nią samorządy zadeklarowały współdziałanie w zakresie: programów młodzieżowych, sportu, kultury, folkloru, oświaty i nauki, aplikacji fachowców różnych specjalności, rozwoju turystyki, zdrowia i opieki społecznej, rozwoju samorządów, ochrony środowiska i rozwoju gospodarczego. Ten kontrakt obowiązuje do dziś.

TURYSTYKA

Podpisywane umowy oficjalnie przypieczętowały wolę współpracy. Ta jednak tak naprawdę przejawia się dopiero w bezpośrednich relacjach międzyludzkich. Najpełniej widać to na przykładzie turystyki. Za kontakty w tym zakresie po stronie słowackiej odpowiadał Slovakotour i KSTL (Klub slovenských turistov a lyžiarov) z Namiestová, a personalnie największy wkład w budowanie przyjacielskich kontaktów na tej linii mieli Emil Burák i Ján Matis. Ze strony polskiej za turystyczne partnerstwo odpowiadał limanowski oddział PTTK (Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze), na czele z Janem Wielkim, Kazimierzem Sową, Józefem Twarogiem i Jerzym Jurkowskim.

Pierwsza grupa limanowskich turystów wyjechała nad Zalew Orawski w 1970 r. Później polskim miłośnikom gór zaproponowano udział w oficjalnym Rajdzie Leninowskim organizowanym cyklicznie w pierwsze niedziele września. Turyści wychodząc z miejscowości Slanica zdobywali Babią Górę. Pierwsze takie wspólne wejście miało miejsce

w 1972 r. W ramach rewanżu słowacka młodzież zapraszana była na organizowane przez Limanową Ogólnopolskie Rajdy im. Leona Węgrzynowicza.

Babia Góra, 1979 r.

Nieraz w skrajnie zimowych warunkach – wśród zasp, śnieżyc i w srogim mrozie. Nie przeszkadza to jednak, by na Babiej Górze zimą rozbrzmiewały kolędy, a latem „Katerina” albo „Góralu czy ci nie żal”. Bywają i tańce na skalistych zboczach. Do kalendarza cyklicznych spotkań weszły też imprezy na granicznej Jałowieckiej Przełęczy.

Nieformalną informacją, choć pokazującą właśnie te dobrosąsiedzkie relacje, jest przekaz o tym, że w latach siedemdziesiątych i na początku osiemdziesiątych bywało, iż górskie spotkania służyły nie tylko celom turystycznym, ale i handlowym. Po wcześniejszych ustaleniach turyści

Spotkanie polskich i słowackich turystów na Babiej Górze.

polscy i słowacy zabierali towary niedostępne po drugiej stronie granicy, by później dokonać partnerskiej wymiany. Było i tak, że w 1988 r. polski patrol wojskowy aresztował kilkunastu turystów za nielegalne przekroczenie, o kilka metrów, granicy.

Teraz, od czasu wejścia Polski i Słowacji do strefy Schengen 21 grudnia 2007 r., z przekraczaniem linii granicznej nie ma już problemu. Miłośnicy górskich wypraw podtrzymują więc tradycję. Turystów z miast partnerskich łączy jednak nie tylko Babia Góra. Wspólnie przemierzali szlaki Gorców, Beskidu Sądeckiego, Tatr, Wielkiej i Małej Fatry, Orawskiej Magury. Oprócz tego, odwiedzając kraj sąsiadów, podróżnicy razem zwiedzali Nowy Sącz (niegdyś stolicę województwa), Kraków, Warszawę, Częstochowę, Wieliczkę, Pragę, Bratysławę, Bańską Bystrycę, Żylinę, Liptowski Mikulasz, Ružemberok i inne

miasta. W czasie tych wypraw spotykają się zwyczajni turyści, którzy wspólnie rozmawiają, bawią się, dzielą się pasją poznawania świata i ludzi.

SPORT

W 1970 r. drużyna uczniowska prowadzona przez Ivana Nérera zagrała w Limanowej

Juniorzy "Limanovii" na turnieju w Dolnym Kubinie, 1978 r.

mecz piłkarski, a później zaprosiła rywali na rewanż do Dolnego Kubina. Tak zaczęła się sportowa współpraca między miastami. Początkowo obejmowała ona dwie dyscypliny: piłkę nożną, za którą ze strony słowackiej odpowiadał Związek Sportowy Dynamo, a ze strony polskiej Klub Sportowy Limanovia; i biegi narciarskie, którymi zajmował się Związek Sportowy Slavia i KS Limanovia. Zawody w tych dziedzinach organizowano na przemian w Dolnym Kubinie i w Limanowej.

Od 1980 r. siostrzane miasta współpracowały także w zakresie lekkoatletyki, tenisa stołowego i piłki ręcznej dziewcząt. Jednak w latach 1981 – 1989, ze względu na sytuację polityczną panującą w Polsce, spotkania sportowe odbywały się co dwa lata, a nie corocznie jak wcześniej.

Uczestnicy jednego z turniejów tenisa stołowego.

Dzięki partnerskiej współpracy młodzi piłkarze z Limanowej i Dolnego Kubina rozgrywali mecze nie tylko między sobą, ale też rywalizowali z innymi, znanymi i cenionymi drużynami, choćby: Slovan Bratysława, Inter Bratysława, Nitra, Púchov, Michalovce, Bytča, Cracovia Kraków, Hutnik Kraków, Stal Mielec, Sandecja Nowy Sącz, Krakus Kraków, Dunajec Nowy Sącz.

Z kolei narciarze biegowi spotykali się na organizowanych w Limanowej Narciarskich Igrzyskach Młodzieży o Puchar Redakcji „Tempa”. Najlepsi zawodnicy z partnerskich miast rywalizowali też w biegu sylwestrowym w Zakopanem. Zawody organizowane były również

w Dolnym Kubinie, gdzie limanowscy miłośnicy sportów zimowych uczestniczyli w zgrupowaniach specjalistycznych z treningami m.in. na trasach igielitowych i rolkowych.

W ostatnich latach współpraca sportowa obejmowała m.in. turnieje juniorskie w piłce nożnej o Puchar Miasta Dolny Kubin i Puchar Burmistrza Limanowej, Międzynarodowe Turnieje Piłkarskie „Futbol bez granic”, Międzynarodowe Halowe Turnieje Piłki Nożnej o Puchar Burmistrza Limanowej, ogólnosłowacką imprezę o Puchar Fair – Play im. Ivana Chodáka.

KULTURA

W publikacji przygotowywanej przez Miejską Bibliotekę Publiczną nie sposób szczególnej uwagi, w kwestii relacji między partnerskimi miastami, nie poświęcić kulturze. W tej dziedzinie pierwsze kontakty miały miejsce już pod koniec lat siedemdziesiątych. Za oficjalny początek współpracy można uznać rok 1983, gdy do Miejskiego Ośrodka Kultury w Dolnym Kubinie z propozycją podjęcia wspólnych działań przyjechała delegacja w składzie: Jerzy Obrzut – dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury w Limanowej, Stanisław Strug – kierownik Wydziału Kultury Urzędu Miasta i Gminy Limanowa oraz Mieczysław Kadra – inspektor Wydziału Kultury. Ich inicjatywę z przychylnością podjęły: Anna Nosková – dyrektorka Miejskiego Ośrodka Kultury, Viera Turzová – kierowniczką Działu Pracy Artystycznej i Katarína Hořková – kierowniczką Działu Wychowania i Kształcenia Pozaszkolnego. Przedstawiciele Dolnego Kubina przyjęli wówczas zaproszenie na Festiwal Folklorystyczny „Limanowska Słaza”, o tyle ważny dla Limanowej, że po raz pierwszy organizowany w nowym budynku Domu Kultury. Dwa lata później zaczęły się kontakty między Miejską Biblioteką Publiczną w Limanowej z dyrektorem Haliną Matras na czele, a Biblioteką Powiatową w Dolnym Kubinie, którą kierowała wówczas Imřiška Horníková ze swą zastępczynią Vlastą Floreková.

Tymi pierwszymi kontaktami zapoczątkowane zostały robocze, a później już oficjalne, przypieczętowane umową, wizyty. Dzięki nim delegacje z Limanowej brały udział w ogólnosłowackim konkursie recytatorskim pn. Kubin Hviezdoslava (patron konkursu jest jednym z najwybitniejszych pisarzy słowackich, m.in. tłumaczył utwory polskich romantyków Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego), uczestniczyły

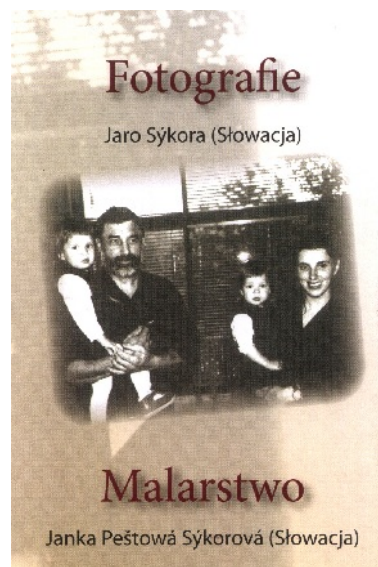
w Międzynarodowym Konkursie Muzycznym im. Bohdana Warchala „Talents for Europe”, słuchając koncertów mistrzów instrumentów smyczkowych. W 1989 r. reprezentacja z Dolnego Kubina brała udział w uroczystości otwarcia po gruntownym remoncie limanowskiej biblioteki.

Dyrektor Halina Matras i słowacka delegacja na otwarciu biblioteki (1989 r.).

W 2002 r. w Muzeum Regionalnym Ziemi Limanowskiej odbyły się posiedzenia muzealne pod hasłem „Dolny Kubin – Limanowa 30 lat serdecznej współpracy”, którym towarzyszyło otwarcie wystawy „Orawa, Orawa” słowackiego fotografa Vladimíra Medzihradského. Dwa lata później delegacja limanowskiej biblioteki wzięła udział w międzynarodowym seminarium „Dni Literatury Dziecięcej” zorganizowanym w Dolnym Kubinie. Uczestniczyli w nim regionalni pisarze oraz bibliotekarze z Polski, Słowacji, Czech i Węgier.

Latem 2006 r. w Galerii Sztuki działającej przy limanowskiej Miejskiej Bibliotece Publicznej swój wernisaż miał znany słowacki fotografik Jaro Sýkora i jego żona, malarka Janka Peštová Sýkorová. Potem grafiki, linoryty i drzeworyty wystawiał tu prof. Michal Tokár. A w 2011 r. Janka Valeková prezentowała swoje akwarele, suchy pastel, kolaże, grafiki i designerskie elementy wyposażenia. Z kolei w Dolnym Kubinie swoje prace wystawiali: Aleksander Majerski, Andrzej Mamak, Jolanta i Zygmunt Kłosowscy. W Galerii Orawskiej swój wernisaż miała także rodzinie związana z Limanową Katarzyna Wierzchowska – Wójtowicz.

Inspiracja działającym w Dolnym Kubinie Klubem Literackim FONTÁNA sprawiła, że i po drugiej stronie granicy we wrześniu 2007 r. powstał Limanowski Klub Literacki, działający przy tutejszej księgarni. W 2008 r. w Dolnym Kubinie odbyło się międzynarodowe seminarium bibliotekarskie „Współczesna polska literatura dla dzieci i młodzieży w bibliotece”, w czasie którego dyrektor Halina Matras przedstawiła multimedialny wykład poświęcony pracy z młodym czytelnikiem w limanowskiej bibliotece, a PhDr. Milan Gonda

Robocze spotkanie LKL-u.

(ówczesny dyrektor Biblioteki Orawskiej w Dolnym Kubinie) wygłosił referat nt. zainteresowania polską literaturą dla dzieci w swojej bibliotece.

Powyższe to oczywiście tylko mała część kronikarskiego zapisu wspólnych kulturalnych działań. Pokazują one, że nawiązane relacje sprzyjają przyjacielskim

spotkaniom i wymianie zawodowych kompetencji. Dzięki partnerskiej współpracy po obu stronach granicy mogły prezentować się m.in. zespoły regionalne – Limanowianie i Orawa, orkiestry – Echo Podhala i Istebňanka, grupy teatralne – Psotek i Lienka, chóry Tintinábulum oraz Canticum Iubialeum i Chór Chłopięcy działające przy Bazylice Matki Boskiej Bolesnej, kapela ludowa Karola Hromádky, grupy muzyczne – Strix, Tiene, Renons i wiele innych. Partnerstwo sprzyjało organizacji: wystaw dziecięcych prac plastycznych, prezentacji artystycznych, degustacji potraw regionalnych.

Mieszkańcy Limanowej są obecni na Dniach Miasta Dolny Kubin i Jarmarku Dolnokubińskim. Z kolei przyjaciele z Dolnego Kubina biorą udział w Dniach Limanowej i Limanowskim Lecie Artystycznym.

Te doświadczenia ubogacają kulturalnie obie strony, pozwalają lepiej się poznać, nierzadko inspirują w poszukiwaniach artystycznej drogi. Ich intensyfikacja zwiększyła się jeszcze w ostatnim dziesięcioleciu, dzięki wspólnie realizowanym projektom.

PROJEKTY

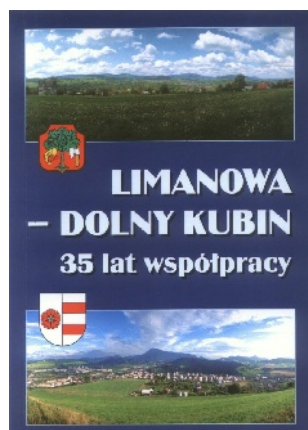
W 1994 roku powstał Transgraniczny Związek Euroregion „Tatry” działający na Podtatrzu polsko – słowackim. Sześć lat później przystąpiły do niego Limanowa i Dolny Kubin, dzięki czemu zaprzyjaźnione miasta mogły zacząć ubiegać się o środki finansowe na realizację wspólnych projektów. To one jeszcze mocniej zbliżyły partnerów z obu stron granic. Wspólnie podjętych działań jest bowiem mnóstwo. Dotyczą one przedsięwzięć artystycznych, literackich czy muzycznych. Dużą uwagę koncentrują na najmłodszych, by i w nich zaszczepić transgraniczną mentalność.

35 lat współpracy

Już w 2004 r. Limanowa dostała ponad 7 tys. euro dofinansowania na projekt „Dzień Dolnego Kubina w Limanowej – 35 lat współpracy miast” w ramach Programu Współpracy Przygranicznej Polska – Słowacja Phare 2001. Dzięki tym środkom zorganizowany został Dzień Dolnego Kubina w Limanowej. Na Rynku występowały zespoły muzyczne partnera ze Słowacji: Kubínčan, Orava, Oravia, MUM i orkiestra dęta Istebňanka. Podczas degustacji mieszkańcy Limanowszczyzny mogli posmakować potraw charakterystycznych dla regionu dolnokubińskiego. Na stadionie Limanovii rozegrano towarzyskie mecze piłkarskie. W Galerii

Dni Limanowej 2004.

tempory i pastele 14 twórców profesjonalnych i amatorów w ramach „Prezentacji Twórców Dolnego Kubina”. Dzień zakończono ogniskiem integracyjnym dla Polaków i Słowaków. Materialnym śladem projektu jest dwujęzyczne wydawnictwo „35 lat współpracy miast Limanowa – Dolny Kubin”. Publikacja prezentująca obydwie miasta, zawiera też cenne historycznie wspomnienia tych, którzy przed laty inicjowali partnerską współpracę.

Zaśpiewajmy razem

W 2006 r. Limanowa realizowała projekt Noworoczne Kolędowanie „Zaśpiewajmy razem” dofinansowany z Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA. W jego ramach w Limanowskim Domu Kultury zaprezentowali się m.in. uczniowie szkoły muzycznej z Dolnego Kubina i zespół Amandolo. W rewanżu na Słowacji wystąpili uczniowie Państwowej Szkoły Muzycznej z Limanowej i zespół Limanowianie. W obu miastach śpiewano tradycyjne kolędy i pastoralki oraz prezentowano obrzędy kolędnicze. Spotkania umilały degustacje potraw bożonarodzeniowych przygotowane przez koła gospodyń wiejskich z siostrzanych miast. Dzięki temu mieszkańcy lepiej poznali świąteczne tradycje zagranicznych partnerów.

Występ w Limanowskim Domu Kultury.

Granica czy tylko miedza

W 2007 r. Miejska Biblioteka Publiczna w Limanowej w partnerstwie z Orawską Kniźnicą (Biblioteką Orawską) Antona Habovštiaka w Dolnym Kubinie realizowała projekt „Granica czy tylko miedza”, dofinansowany ze środków europejskiego Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA Polska – Słowacja. Jego celem była prezentacja kultury i tradycji obydwu regionów, a poprzez to stworzenie i zacieśnienie więzi między dziećmi i pokazanie im, jak wiele łączy narody słowiańskie. W zorganizowanych w ramach projektu warsztatach wzięło udział 40 dzieci – 20 z Zespołu Szkół Samorządowych nr 3 w Limanowej

Warsztaty w Limanowej.

i 20 z Zakładnej szkoły Martina Kukučina w Dolnym Kubinie. Pierwsza część warsztatów odbyła się w kwietniu w Limanowej. Uczniowie przedstawiali tradycje wielkanocne kultywowane w swoich krajach, a później wspólnie tworzyli palmy wielkanocne, pisanki, pocztówki świąteczne.

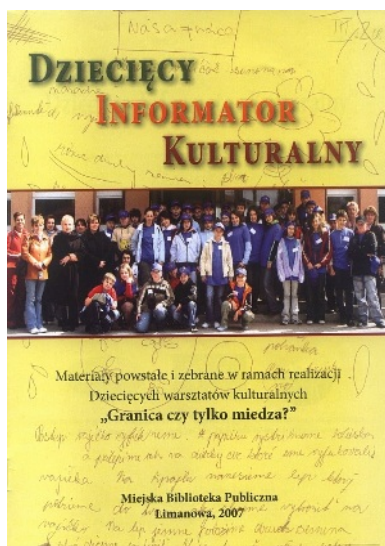
Zwiedzili też miasto i wizytowali lokalne instytucje. Ta część programu zakończyła się wspólnym śniadaniem z elementami wielkanocnymi i programem artystycznym.

Warsztaty w Dolnym Kubinie.

W czerwcu doszło do rewizyty. Młodzi limanowianie razem ze słowackimi kolegami sprawdzali, czy dzieli ich granica czy może tylko miedza. Wspólne zwiedzanie lokalnych instytucji kultury, warsztaty plastyczne, czytanie baśni J.Ch. Andersena, śpiewanie ludowych piosenek i zabawa dyskotekowa, tylko potwierdziły, że między polskimi i słowackimi dziećmi nie ma ani barier, ani większych kulturowych różnic.

Na podsumowanie projektu biblioteka w Limanowej wydała dwujęzyczny „Dziecięcy informator kulturalny” w którym przedstawiona została historia obydwu miast, tradycje wiosenne i wielkanocne Dolnego Kubina i Limanowej oraz powarsztatowe wrażenia uczestników. Publikacja zawiera też polsko – słowacki słownik wyrazów najczęściej używanych w czasie wspólnych działań. Realizacja projektu była wzorcowym przykładem dla innych, zaprezentowanym przez dyrektor biblioteki Halinę Matras w 2008 r. w Nowym Targu na międzynarodowej konferencji na temat rezultatów realizacji Programu INTERREG III A PL-SL 2004-2006.

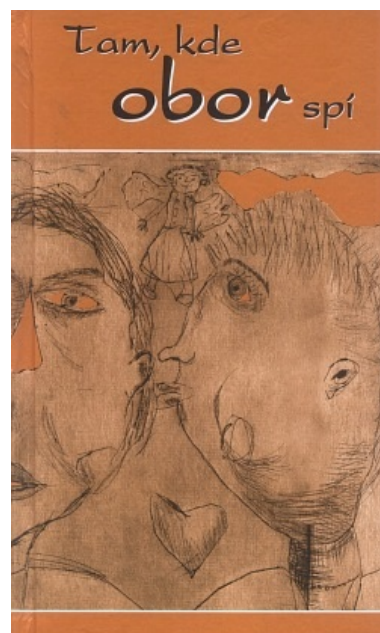
Rok Książki

W 2007 r. przez stronę słowacką realizowany był projekt „Wspólny Słowacko – Polski Rok Książki” w ramach Programu Inicjatyw Wspólnoty INTERREG III A Polska – Słowacja 2004 – 2006 Fundusz Mikroprojektów. W obu bibliotekach odbyła się prezentacja

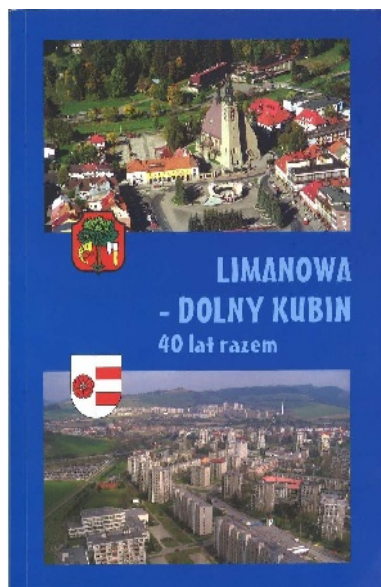

Wykład Petera Huby w limanowskiej MBP.

dokumentów, poprzez które mieszkańcy poznawali Limanową i Dolny Kubin. Słowacy przedstawili dokumentację z działu regionalnego Biblioteki Orawskiej oraz z prywatnych zbiorów Petera Huby i Via Oravia (Agentúra pre rozvoj turizmu Dolného Kubína). Oprócz tego regionaliści z obu miast – Zbigniew Sułkowski z Limanowej i Peter Huba z Dolnego Kubina – prezentowali w bibliotece miasta partnerskiego swoją rodzinną miejscowość. Dzieci ze szkół limanowskich i dolnokubińskich wzięły udział w tradycyjnej słowackiej imprezie literackiej pn. Noc z Andersenem. W ramach projektu doszło do wizyty bibliotekarzy słowackich w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Limanowej oraz w Powiatowej Bibliotece w Wieliczce. Później na Słowacji odbyło się szkolenie „Młody czytelnik w bibliotece” zorganizowane przez biblioteki z Dolnego Kubina i z Žiliny. Materialnym i literackim śladem projektu jest zbiór tekstów autorów z klubu FONTÁNA i przyjaciół limanowskiej biblioteki pod tytułem „Tam, kde obor spí” („Tam, gdzie śpi olbrzym”). Swoje utwory prezentuje tam 9 słowackich i 11 polskich literatów. Okładkową grafikę przygotował Wojciech Brdej. Jak wyjaśniono we wstępie, zbiór powstał, by pokazać nie tylko indywidualizm literatów, ale też koloryt kulturalny obu miast, i by zacieśniać więzi dalszej współpracy. Zainspirowani tym wydarzeniem limanowianie stworzyli we wrześniu 2007 r. własny klub literacki.

40 lat razem

Dorobek 40-letniej współpracy podsumował projekt realizowany w latach 2009 – 2010 przez Limanowski Dom Kultury. Dzięki niemu została nagrana i wydana płyta „Kubińskie bity – Limanowskie hity. 40 lat razem”, na której znalazły się utwory wykonywane przez solistów i zespoły z siostrzanych miast, wśród nich m.in. Big Band Echo Podhala, zespoły regionalne Limanowianie i Oravia, zespół szantowy Zośka C – dur, zespół bluesowy Pół godziny. Ukazał się album polsko – słowacki „Limanowa – Dolny Kubin. 40 lat razem”, przedstawiający zaprzyjaźnione miasta, ich walory turystyczne, historię, kulturę oraz dzieje wzajemnej

współpracy. Dzieci odwiedziły siostrzane miejscowości, czego efektem była wystawa prac plastycznych „Limanowa i Dolny Kubin oczami dzieci”. Rozegrano dwudniowy Sportowy Turniej Miast Limanowa – Dolny Kubin. Ważnym elementem był pierwszy dziesięciodniowy plener rzeźbiarsko – malarski „Sztuka nie zna granic”. Wzięło w nim udział 16 artystów plastyków z Polski i Słowacji. Efektem ich pracy twórczej było 40 dzieł – rzeźb, pejzaży, martwych natur, kompozycji figuralnych i innych, które zostały zaprezentowane na wystawie poplenerowej w Galerii Sztuki Miejskiej Biblioteki Publicznej w Limanowej w sierpniu 2010 r. Pokłosiem było też dwujęzyczne wydawnictwo przedstawiające biorących udział w plenerze słowackich i polskich twórców oraz ich prace. Finałem projektu były Dni Dolnego Kubina w Limanowej, w czasie których prezentowali się partnerzy z Dolnego Kubina – zespoły muzyczne i rzemieślnicy przedstawiający swoje prace. Miała także miejsce degustacja regionalnych potraw słowackich. Podobna prezentacja, ale dotycząca strony limanowskiej, odbyła się we wrześniu w Dolnym Kubinie. Wszystkie działania podejmowane w czasie realizacji projektu były opisywane na specjalnie stworzonej w tym celu dwujęzycznej stronie internetowej. Realizacja projektu była możliwa dzięki środkom unijnym

Turniej Miast Limanowa – Dolny Kubin.

z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa za pośrednictwem Euroregionu „Tatry” w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013.

Transgraniczny dialog

5 kwietnia 2009 r. przedstawiciele bibliotek z Limanowej i Dolnego Kubina podpisali wstępne porozumienie w sprawie wspólnego przeprowadzenia projektu pod tytułem

„Transgraniczny dialog kulturowy”, finansowanego ze środków europejskiego Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczypospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013. Projekt, którego realizatorem była limanowska biblioteka, wpisywał się w obchody 40 – lecia wzajemnej współpracy. Przeprowadzono go w roku 2010. Obejmował trzy sfery życia kulturalnego: fotografię, literaturę i wielopoziomą debatę.

Najpierw zorganizowany został konkurs fotograficzny „Transgraniczny dialog kulturowy w obiektywie”. Oceniając 720 zdjęć nadesłanych przez 50 Polaków i 47 Słowaków, jury przyznało 14 równorzędnych nagród i kilkadziesiąt wyróżnień. Ponad 300 fotografii

Jury ocenia fotografie konkursowe.

wyeksponowano w maju 2010 r. na wystawie w Galerii Sztuki w Miejskiej Bibliotece Publicznej, a w sierpniu w Miejskim Centrum Kultury w Dolnym Kubinie. We wrześniu ukazał się pokonkursowy album fotograficzny „Transgraniczny dialog kulturowy w obiektywie”, w którym znalazło się 95 zdjęć 81 nagrodzonych i wyróżnionych w konkursie autorów. Wystawa pokazała, że Polacy i Słowacy funkcjonują w podobnej rzeczywistości geograficznej, są pokrewni we wrażliwości na piękno przyrody i w bardzo zbliżony sposób patrzą na otaczający świat przez obiektyw aparatu fotograficznego.

Pokonkursowa wystawa w Dolnym Kubinie.

Przekraczający granice państw dialog kulturowy przejawiał się także w debacie. W czerwcu w limanowskiej bibliotece odbyła się dwudniowa polsko – słowacka konferencja, w której uczestniczyli bibliotekarze z Małopolski i Orawy, przedstawiciele szkół, instytucji samorządowych oraz ośrodków kultury. Debata poświęcona była trzem tematom: zagrożeniom cywilizacyjnym XXI wieku, walorom turystyczno – krajoznawczym, etnograficznym i kulturalnym obu regionów, wspólnym doświadczeniom transgranicznym i dorobkowi kulturalno – literackiemu. Wykłady prowadzili: prof. Zbigniew Nęcki – psycholog społeczny z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Ing. František Jedinák – dyrektor Agencji Rozwoju Regionalnego SEVER z Dolnego Kubina, prof. Jacek Wojciechowski – bibliotekoznawca, PhDr. Darina Janovská – pracownik naukowy słowackiej Biblioteki Narodowej z Martina, Peter Huba – regionalista i dyrektor Biblioteki Orawskiej w Dolnym

Jeden z wykładów konferencyjnych.

Kubinie, dr Stanisława Trebunia – Staszela z Uniwersytetu Jagiellońskiego, PaedDr. Mária Jagnešáková – dyrektor Muzeum P.O. Hviezdoslava, Mgr. Katerína Ileninová – z Biblioteki Čaploviča w Dolnym Kubinie, PhDr. Milan Gonda – pracownik naukowy Maticy Słowackiej i w finale Andrzej Stasiuk – jeden z najbardziej cenionych współczesnych pisarzy polskich. Po pierwszym dniu konferencji zaproszeni goście wzięli też udział w wyjeździe pn. „Pilnujcie mi tych szlaków – śladami Jana Pawła II, Wisławy Szymborskiej i Władysława Orkana po Ziemi Limanowskiej”. Prelekcje w trakcie wycieczki – poświęcone walorom i historii zwiedzanych miejsc – prowadził przewodnik beskidzki Zbigniew Sułkowski.

Granice państw przekraczała również literatura. 23 lipca w Limanowej i 27 lipca w Dolnym Kubinie odbyła się promocja polsko – słowackiej książki „Kto ma czas” („Kto má čas”), w której znalazły się wiersze, eseje, wspomnienia, relacje i opowiadania 16 słowackich i 19 polskich autorów z Limanowskiego Klubu Literackiego i Klubu Literackiego FONTÁNA.

Promocja książki w Dolnym Kubinie.

Jednym z założeń wydawnictwa była promocja młodych twórców, dlatego duża część publikacji należy właśnie do nich. Sam tytuł prowokuje do refleksji – kto we współczesnym poczuciu niedosytu czasu ma czas na tworzenie, ma czas na czytanie. Jest to problem, który dotyka ludzi transgranicznie, niezależnie od ich miejsca zamieszkania.

Książka mostem do poznawania się

16 lipca 2008 r. PhDr. Milan Gonda, Martina Fecskeová i Mária Bachledová przyjechali do Limanowej, by zaproponować bibliotece udział w kolejnym projekcie – „Kniha je most k vzájomnému spoznávaniu” („Książka jest mostem do wzajemnego

"Bajkowe latawce" w Limanowej.

poznawania się”). Jego realizacja, finansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013, przypadła na rok 2010.

W kwietniu w Limanowej zaprezentowana została książka „Rozprávkové šarkany” („Bajkowe latawce”) napisana przez pisarkę dziecięcą Blaženę Mikšiková, a zilustrowana przez Editę Kubičkovą. Dzieciom, biorącym udział w spotkaniu autorskim, zupełnie nie przeszkadzała bariera językowa. Później ich prace plastyczne, ilustrujące treść książki, były wystawiane w Dolnym Kubinie i Limanowej. Z kolei w grudniu w Dolnym Kubinie odbyła się promocja słowackiej edycji „Anielskiego Czasu” – książki limanowskiego publicyisty i regionalisty Jerzego Bogacza, zilustrowanej przez Janę Bartákovą. Autorskie spotkanie klimatem, czasem i tematem wprowadzało w okres bożonarodzeniowy. Promocjom obu tych publikacji towarzyszył, nieznanym w Polsce, tzw. „chrzest” książki, przed jej oddaniem w ręce czytelników.

"Anielski Czas" w Dolnym Kubinie.

Dzięki realizacji projektu i jego funduszom biblioteka w Dolnym Kubinie wzbogaciła się o pozycje z polskiej literatury klasycznej

i dzieł współczesnych, słowniki, polskie filmy na DVD i inne publikacje przybliżające kulturę i historię kraju partnerskiego. Pracownicy Biblioteki Orawskiej i innych księżnic z Żylińskiego Kraju (odpowiednik polskiego województwa) odwiedzili biblioteki w Limanowej i Zakopanem. Finałem była międzynarodowa konferencja w lutym 2011 r. w Dolnym Kubinie pod tytułem: „Dziesięciolecie 2001– 2010 – wejście w nowe milenium.

Słowacko – polska transgraniczna współpraca w kulturze”. Symposium zamykało i podsumowywało realizację projektu, ale było też dopełnieniem dekady wzajemnej, naprawdę intensywnej współpracy. Namacalnym dziełem wieńczącym projekt jest folder „Desaťročie 2001 – 2010 vstup do nového milénia”.

Wzajemne połączenia

W 2012 r. Biblioteka Orawska im. Antona Habovštiaka w Dolnym Kubinie w partnerstwie z Miejską Biblioteką Publiczną w Limanowej realizowała projekt „Wzajemne połączenia – historia i współczesność” współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013.

W lutym w Dolnym Kubinie odbyła się dwudniowa międzynarodowa konferencja poświęcona dwóm tematom: „Peter Michal Bohúň – osobnosť slovenského i poľského umenia” oraz „Čítanie a tvorivosť detí – čítať, rozumieť a použiť”. Referaty wygłosili m.in. Peter Huba – dyrektor Biblioteki Orawskiej i Joanna Michalik – dyrektor biblioteki w Limanowej.

Konferencja w Dolnym Kubinie.

Wydano dwujęzyczne folderki prezentujące historycznie ważne dla obydwu zaprzyjaźnionych miast postacie. W limanowskiej bibliotece w marcu odbywały się warsztaty plastyczne dla dzieci, poprzedzane krótkimi prelekcjami na temat znanych postaci z regionu.

Powstałe na nich najładniejsze i najciekawsze portrety zostały zaprezentowane na wystawie w Dolnym Kubinie i Limanowej.

W lipcu w Dolnym Kubinie i w sierpniu w Limanowej odbyła się promocja książki Klubu Literackiego FONTÁNA i Limanowskiego Klubu Literackiego – „Masowa ewakuacja dmuchawców” („Masová evakuácia púpav”), która zawiera teksty 37 autorów – 19 limanowskich i 18 dolnokubińskich.

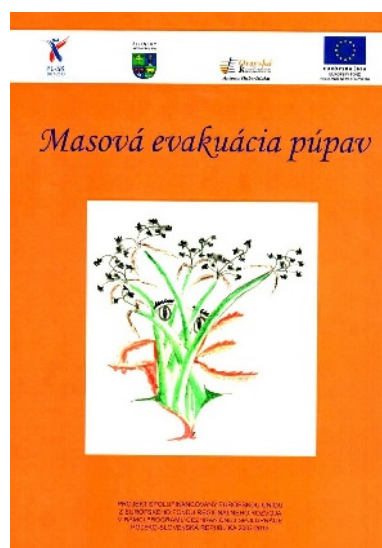

Promocja książki w Dolnym Kubinie.

Promocja książki w Limanowej.

W październiku rozstrzygnięto polsko – słowacki konkurs fotograficzny dla młodzieży pn. „Siedem cudów mojego regionu”. W czerwcu zaś miała miejsce gala wręczenia nagród w słowacko – polskim konkursie na najlepszą gazetkę szkolną. Po stronie polskiej nagrody trafiły do redakcji „Trójki” z Zespołu Szkół Samorządowych nr 3 w Limanowej i „Kleksika” ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Siekierczynie.

Warto przy okazji zauważyć, że „Masowa ewakuacja dmuchawców” jest trzecią wspólnie wydaną polsko – słowacką, spójną treściowo, książką. Trudno wymienić wszystkich, których teksty ukazały się w tych publikacjach. Można jednak powiedzieć, że do stałych autorów, bo ich utwory literackie wydrukowano we wszystkich trzech zbiorach, należą: Iveta Babničová, Jerzy Bogacz, Marek Dudek, Karolina Grabiec, Matej Kohár, Lýdia Ostrowska – Kovalíková, Tatiana Rešová, Otká Štepitová, Marek Jerzy Sępień, Tomáš Toček, Jan Wielek.

Transgraniczne przenikanie

Niniejszy e-book to pokłosie kolejnego projektu realizowanego od lutego 2013 roku przez bibliotekę w Limanowej we współpracy z placówką w słowackim mieście siostrzanym. Mikroprojekt „Transgraniczne przenikanie” stawia za cel uzupełnienie wiedzy obydwu społeczności na temat partnera z drugiej strony granicy. Zakłada wydanie niniejszego e-booka w polskiej i słowackiej wersji językowej z treściami dotyczącymi: historii partnerskich miast, atrakcji turystycznych, najważniejszych postaci regionu, dziejów bibliotek i historii wzajemnej współpracy. Po spotkaniach promocyjnych wydawnictwo trafi m.in. do młodzieży szkolnej obydwu partnerskich miast, która później weźmie udział w konkursie wiedzy sprawdzającym znajomość treści zawartych w e-booku. Konkursy odbędą się w Polsce i na Słowacji. Na podsumowanie konkursu zwycięzcy polscy i słowaccy spotkają się w Dolnym Kubinie, m.in. na wspólnej wycieczce po okolicy, która w sposób dosłowny będzie dopełnieniem tytułowego transgranicznego przenikania. Podobnie jak wcześniejsze projekty, także i ten jest współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa za pośrednictwem Euroregionu „Tatry” w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013. Jego zadaniem jest bilateralne poszerzanie wiedzy o siostrzanym mieście, a także promowanie przy tej okazji dorobku kulturalnego oraz historycznego Limanowej i Dolnego Kubina. Główny produkt projektu, czyli niniejszy e-book, adresowany jest bowiem nie tylko do młodzieży ale też obydwu lokalnych społeczności, czy np. turystów odwiedzających zaprzyjaźnione miasta.

Inspiracje kulturalne

W bieżącym roku biblioteka w Dolnym Kubinie w partnerstwie z limanowską księżnicą realizuje następny projekt – „Wzajemne inspiracje kulturalne – tradycyjne i innowacyjne”, którego celem jest poszerzenie kontaktów transgranicznych oraz wzmoczenie współpracy na polu kultury i regionalistyki. W ramach wspólnych działań odbędą się lekcje wychowania regionalnego dla uczniów szkół podstawowych, warsztaty twórcze dla dzieci, których efekty będą prezentowane na wystawach w obu miastach, wielopokoleniowe spotkania tematyczne i literackie najmłodszych z seniorami. Projekt przewiduje także organizację międzynarodowego konkursu fotograficznego oraz konkursu gazetek szkolnych.

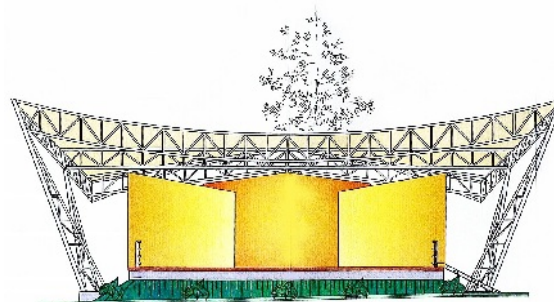
Oprócz tego zostaną wydane: publikacja o życiu i twórczości Maximiliána Račkaya – orawskiego malarza realisty oraz mapy ciekawostek kulturalno – historyczno – przyrodniczych regionu dolnokubińskiego i limanowskiego. Przewidziano także kurs komputerowy dla seniorów i osób zagrożonych wyobcowaniem społecznym. Efektem, oprócz materialnych śladów w postaci publikacji, ma być integracja oraz wzbogacenie kulturalno – społeczne i zawodowe mieszkańców zaprzyjaźnionych miast.

Ruch i rekreacja

Miasto Limanowa wspólnie z Dolnym Kubinem realizuje w 2013 roku projekt, którego celem jest zacieśnienie wzajemnej współpracy, tym razem na płaszczyźnie sportowej. Jest to zadanie pn. „Rekreacja ruchowa szansą na integrację partnerstwa polsko – słowackiego” dofinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Dzięki niemu obok Limanowskiego Domu Kultury powstaną skatepark z przeszkodami mobilnymi i ścianka wspinaczkowa. Na zboczu wzgórza zostaną zamontowane ławki, tworząc trybunę dla widzów. W tym miejscu w przyszłości będą organizowane polsko – słowackie imprezy sportowe dla rolkarzy i deskorolkarzy oraz zawody wspinaczkowe. Ma to pomóc w promocji aktywnego trybu życia, w przekonywaniu do alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu oraz w nawiązywaniu i budowaniu więzi między mieszkańcami Dolnego Kubina i Limanowej.

Festiwal kultur

W tym roku miasto Limanowa otrzymało ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013 dofinansowanie w kwocie 55 tys. euro na realizację jeszcze jednego projektu: „Lachowsko – Orawski Festiwal Kultur”. W jego ramach jeszcze w tym roku w Parku Miejskim powstanie nowa muszla koncertowa. W jej przyziemiu znajdzie się garderoba, pomieszczenia socjalne i publiczna toaleta.

Front muszli koncertowej.

Scena będzie miejscem koncertów, festynów, imprez kulturalnych. W ramach projektu zostanie też zorganizowany festiwal kultur z udziałem gości z Dolnego Kubina, na którym dorobek artystyczny prezentować będą oba zaprzyjaźnione miasta. Nowa muszla koncertowa ma być stałym miejscem spotkań kultury polskiej i słowackiej dla ludzi w różnym wieku – od dzieci po seniorów.

Kongres

Swego rodzaju podsumowaniem dotychczas zrealizowanych wspólnych projektów był XVII Kongres Związku Euroregion „Tatry”, który odbył się w marcu 2012 r. w Limanowej. Jego głównym tematem było sprawozdanie z realizacji Programu Współpracy Transgranicznej PL – SK 2007– 2013. W spotkaniu wzięło udział 60 delegatów. Wśród zaproszonych gości była też delegacja z miasta, z którym gospodarz skutecznie realizuje unijne projekty – z Dolnego Kubina na czele z burmistrzem Romanem Matejovem.

Kongres był okazją do promocji nagrodzonych siostrzanych miast. Burmistrz Roman Matejov przedstawił prezentację na temat Dolnego Kubina, a burmistrz Władysław Bieda zaprezentował historię wzajemnej współpracy i realizowanych projektów. Uczestnicy kongresu mieli też okazję obejrzeć film reklamujący Limanową.

Wzorowa współpraca

W czerwcu 2013 r. na Kongresie Transgranicznego Związku Euroregion „Tatry” w Bukowinie Tatrzańskiej współpraca między Limanową i Dolnym Kubinem została w szczególny sposób doceniona i wyróżniona. Burmistrz Limanowej Władysław Bieda i burmistrz Dolnego Kubina Roman Matejov odebrali Nagrodę im. Petera Buriana.

Władysław Bieda i Roman Matejov z nagrodą im. Petera Buriana.

Nagroda, przyznana po raz pierwszy w historii Związku, jest docenieniem samorządów, które w wybitny sposób przyczyniły się do rozwoju polsko – słowackiej współpracy transgranicznej, a ich działalność i osiągnięte rezultaty mogą stanowić wzór do naśladowania dla innych.

PARTNERSTWO

Wspólna realizacja projektów, zespołowe działania w zakresie kultury, sportu czy turystyki są istotną częścią partnerskiej współpracy. Ważne, jak nie najważniejsze w bilateralnych kontaktach, są jednak także zwykłe międzyludzkie relacje. Aby je ułatwić, w Limanowej w 2004 r. zarejestrowano Stowarzyszenie Miast i Gmin Partnerskich.

Zebranie założycielskie Stowarzyszenia.

Jego celem jest zadbanie o przyjazne relacje między mieszkańcami siostrzanych miejscowości, nie tylko na gruncie oficjalnym – samorządowym, ale przede wszystkim – interpersonalnym. Do Stowarzyszenia należą mieszkańcy Limanowej zainteresowani współpracą zagraniczną na każdym społecznym polu. Stowarzyszenie, którego prezesem od początku jest Irena Grosicka, dużą wagę przykładą do współdziałania ze słowackim partnerem. Widać to w normalnych, sąsiedzkich relacjach – goszczeniu w swoich domach, spotkaniach, wspólnych wycieczkach.

Jak ważne dla wzajemnych relacji są kontakty Limanowej z Dolnym Kubinem, zauważyć można w docenianiu słowackich przyjaciół. Za budowanie partnerskich więzi między miastami, Rada Miasta Limanowa przyznaje tytuły „Przyjaciel Miasta” oraz odznaczenia „Za Zasługi dla Miasta Limanowa”. Tym pierwszym do tej pory uhonorowani zostali: burmistrz Ľubomír Bláha (2006 r.), burmistrz Ivan Budiak (2008 r.), dyrektor Biblioteki Orawskiej Imriška Horníková i pracownicy tej placówki Vlasta Floreková, Katarína Kasalová (2009 r.) oraz pracownik naukowy Maticy Słowackiej Milan Gonda i Jozef Gruchalák z Wydziału Spraw Społecznych i Rodzinnych Urzędu Miasta Dolnego Kubina

(2010 r.). Odznaczenia „Za zasługi” otrzymali: burmistrz Ivan Budiak (1998 r.), burmistrz Lubomír Bláha, działacze sportowi Jaroslav Michalik i Ivan Sagál, dyrektor Domu Kultury Anna Nosková (2002 r.), proboszcz parafii Dolny Kubin Alfonz Letanovský (2003 r.), dyrektor Biblioteki Orawskiej Milan Gonda (2009 r.) oraz radny miejski Ľudovít Behula (2010 r.).

Z kolei Biblioteka Orawska w Dolnym Kubinie w porozumieniu z Województwem Żylińskim w 2010 roku nadała tytuł Przyjaciela Biblioteki dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Limanowej – Halinie Matras – za nieoceniony wkład we wzajemną współpracę.

Poznawać się przez resztę życia

Ponad czterdziestoletnia współpraca trwa i rozwija się w najlepsze. To znaczy, że już kolejne pokolenia przejmują pałeczkę od inicjatorów partnerstwa, widząc w tym szansę na obopólne korzyści, ale też na zacieśnianie zwykłych przyjacielskich relacji. Wspólnie podejmowane działania uzmysławiają, że oba kraje dzieli jedynie miedza. Aby jednak ją przekraczać, musimy stale uczyć się siebie wzajemnie, poznając kulturę i historię partnerów. Puentą niech będą słowa Milana Gondy, który zauważył: *„Droga do głębszej wiedzy o nas musi wynikać z poznania samodzielnego. (...) Według mnie nas łączy przede wszystkim podobieństwo w wielu rzeczach – języku, charakterze, a i w niektórych, mniej pięknych sprawach, też jesteśmy dość podobni. (...) Osobiście mam dobry kontakt z wieloma Polakami i chcę to kontynuować. To mnie zmusi do dalszego poznawania realiów waszego kraju. Mam na to całą resztę życia... ”*.

Fotografie:

Archiwum autorki, archiwum Urzędu Miasta w Limanowej, Bogdan Skrzekut.

Literatura:

- Anielski czas – wspomnień czar – dziecięcy świat – pamięci dar, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=12&p=promocja>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Bajkowe latawce w MBP, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=04&p=latawce>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Będzie wspólny dialog kulturalny?, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2009&m=04&p=slowacja>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Debatowali o dialogu, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=06&p=debata>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Debatowali o wspólnym dziesięcioleciu, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2011&m=02&p=konferencja>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Desat'rocie 2001 – 2010 vstup do nového milénia, teksty: Janka Gvoždiaková, Halina Matras, Oravská knižnica Antona Habovštiaka w Dolnom Kubíne, Dolný Kubin 2011;
- Dialog w obiektywie – dolnokubińska promocja fotoalbumu, http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=09&p=promocja_sl, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Dialog w obiektywie – limanowska promocja fotoalbumu, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=09&p=promocja>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Dialog w obiektywie na Słowacji, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=07&p=wystawa>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Dziecięce warsztaty kulturalne, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2007&m=04&p=zss3>, ostatni dostęp: 1.04.2013;
- Dziecięcy Informator Kulturalny. Materiały powstałe i zebrane w ramach realizacji Dziecięcych warsztatów kulturalnych „Granica czy tylko miedza?”, oprac. Michalik Joanna, Miejska Biblioteka Publiczna, Limanowa 2007;
- Goście z Dolnego Kubina, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2007&m=06&p=goscie>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Halina Matras – Priateľ? Knižnice A.D.2010; <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=12&p=priatel>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- I po ewakuacji, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2012&m=08&p=dmuchawce>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Jedna wystawa, trzy prezentacje, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2008&m=02&p=tokar>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Kto ma czas – spotkania promocyjne, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=07&p=promocja>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Kto ma czas. Literackie spotkania Limanowa – Dolny Kubin, „Almanach Ziemi Limanowskiej”, nr 40–41, wiosna – lato 2010, s. 45;

- Limanowa – Dolny Kubin. 35 lat współpracy, teksty: Vlado Medzihradsky, Roland Mielnicki, Urząd Miasta Limanowa,
- Limanowa – Dolny Kubin. 40 lat razem, tekst: Jolanta Bugajska, Limanowski Dom Kultury, Limanowa 2010;
- Limanowscy literaci trafili na Słowację, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2009&m=04&p=slowacja>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- LKL na MPJ, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=09&p=jesien>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Łużny Sławek, Anielski czas po słowacku, „Echo limanowskie”, nr 196 – 197, styczeń – luty 2011, s. 26 – 29;
- Łużny Sławek, Dialog w obiektywie – promocja fotoalbumu, „Echo limanowskie”, nr 193 – 194, listopad – grudzień 2010, s. 13 – 14;
- Łużny Sławek, LKL na MPJ 2010, „Echo limanowskie”, nr 193 – 194, listopad – grudzień 2010, s.12;
- Łużny Sławek, Polsko – słowacki dialog w obiektywie, „Echo limanowskie”, nr 190 – 191, lipiec – sierpień 2010, s. 3 – 5;
- Łużny Sławomir, Debata o dialogu w MBP w Limanowej, „Poradnik bibliotekarza”, s. 18-19;
- Łużny Sławomir, Limanowscy literaci atakują, „Echo limanowskie”, nr 174 – 175, marzec – kwiecień 2009, s. 11, 33;
- Małżeński duet twórczy, „Gazeta Krakowska”, dodatek „Gazeta Nowosądecka”, 14 – 15 sierpnia 2006, s. 3;
- Mamak Antoni, Na Babią Górę od 30 lat, „Echo limanowskie”, nr 150, marzec 2007, s. 38-40;
- Masová evakuácia púpav, Oravská knižnica Antona Habovštiaka w Dolnom Kubíne, Dolný Kubin 2012;
- Masowa ewakuacja w Dolnym Kubinie, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2012&m=07&p=dmuchawce>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Matras Halina, Prawie czterdzieści lat współpracy, w: Kto ma czas, Miejska Biblioteka Publiczna w Limanowej, s. 91 – 96;
- Miasto uzyskało dofinansowanie z Unii Europejskiej, http://www.miasto.limanowa.pl/pl/3862/116155/Miasto_uzyskalo_dofinansowanie_z_UE.html, ostatni dostęp 27.06.2013;
- Międzynarodowe spotkanie ludzi pióra, „Gazeta Krakowska”, dodatek „Gazeta Nowosądecka”, 6 lipca 2007, s. 3;
- Międzynarodowo o literaturze dziecięcej, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2008&m=09&p=seminarium>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Mikroprojekt Transgraniczne Przenikanie, <http://www.mbp.limanowa.pl/tp2013>, ostatni dostęp 1.04.2013;

- Mikroprojekty – megawspółpraca, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2008&m=06&p=interreg>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Nagroda za wzorową współpracę, http://www.miesto.limanowa.pl/pl/3862/116329/Nagroda_za_wzorowa_wspolprace.html, ostatni dostęp 27.06.2013;
- Nowy słowacko-polski projekt kulturalny, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2008&m=07&p=interreg>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Plastyka i design z Dolnego Kubina. Wystawa Janki Valekovej, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2011&m=05&p=valekova>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Podpisanie umowy. Współpraca z Dolnym Kubinem, „Gazeta Krakowska”, dodatek „Gazeta Nowosądecka”, 24 stycznia 2003, s. 3;
- Przyznane fundusze. Dzień Dolnego Kubina, „Gazeta Krakowska”, dodatek „Gazeta Nowosądecka”, 3 lutego 2004, s. 3;
- Spotkanie autorskie z Peterom Hubom, http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2007&m=05&p=peter_h, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Spotkanie z poezją, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2007&m=07&p=poeci>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Sztuka nie zna granic. Umenie nepozná hranice. Międzynarodowy plener, Limanowski Dom Kultury, teksty: Stanisława Obrzut, Patrik Bartoška, Limanowski Dom Kultury, Limanowa 2010;
- Sztuka nie zna granic – wystawa poplenerowa, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=08&p=ldk>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Tam, kde obor spi. Tam, gdzie spi olbrzym, Knižné centrum, Žilina 2007;
- Toto všetko nám treba poznať. Rozmowa z Milanem Gondą, „Dobry Tygodnik Sądecki”, nr 11/2011, 24 marca 2011, s. 12;
- Transgraniczny dialog kulturowy w obiektywie – wyniki, http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=04&p=tdk_wyniki, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Warsztaty w Dolny Kubinie, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2007&m=06&p=kubin>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Warsztaty plastyczne o znanych postaciach z naszego regionu, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2012&m=03&p=warsztaty>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Wielek Jan, Orawa, Orawa, w: Kto ma czas, Miejska Biblioteka Publiczna w Limanowej, s. 130 – 135;
- Wielonarodowościowe kontakty, „Gazeta Krakowska”, dodatek „Gazeta Nowosądecka”, 20 sierpnia 2004, s. 3;

- Wołosz Jan, „Transgraniczny dialog kulturowy w debacie” w Limanowej, „Bibliotekarz”, wrzesień 2010, s. 32 – 33;
- Zobacz dialog w obiektywie, <http://www.mbp.limanowa.pl/index.php?str=arch&r=2010&m=05&p=tdk>, ostatni dostęp 1.04.2013;
- Zoń Bożena, A jednak miedza, „Echo limanowskie”, nr 154 – 155, lipiec – sierpień 2007, s. 14;
- Zoń Bożena, Granica czy miedza, „Echo limanowskie”, nr 152 – 153, maj – czerwiec 2007, s. 20 – 21;
- Życzenia po słowacku, „Gazeta Krakowska”, dodatek „Gazeta Nowosądecka”, 19 stycznia 2006, s. 3;

Jolanta Bugajska. Na co dzień polonistka w I Liceum Ogólnokształcącym w Limanowej. Po godzinach – dziennikarka i publicystka. Współpracowała z sądeckimi oddziałami „Gazety Krakowskiej” (2001-2008) i „Dziennika Polskiego” (2008-2010), a obecnie z „Dobrym Tygodnikiem Sądeckim” (od 2010). Nieprzerwanie od 2001 r. publikuje w „Echu Limanowskim”. W ubiegłym roku wydała książkę pt. „Ludzie stąd”. Jest to wybór siedemdziesięciu wybranych reportaży i wywiadów prasowych jej autorstwa.